

Ferdinandy György

HÁZ A HEGYEN

Sokáig azt hittem, hogy akkor veszítettem el ezt a helyet, amikor a nyakamba szedtem a világot. Amikor búcsú nélkül magára hagytam, felelőtlenül, könnyelműen. Most kezdem csak megérteni, hogy nem ilyen egyszerű a dolog, mert hiszen a kert, a ház képét cipeltem magammal negyven éven át. Álmaimban még szépültek is a részletek.

Most itt állok újra a régi utca sarkán. Állok, és nem ismerem rá. A házat átépítették, a kertnek nyoma se maradt. Hiába keresgélek, nem találok egyetlen apró, ismerős részletet.

– Ez volt az? – kérdezi feleségem.

A domboldal beépült, lebontották a cirádás, verandás házakat. Garázsok sorakoznak a bodza, az orgona helyén, kétszer is végiglépegetek az utcán, aminek talán már a hossza sem ugyanaz. És mintha nem is keletről érné a domboldalt a nap.

Hát csak így. Ülök egy hotelszobában, az ágyon.

– Holnap megyünk tovább! – vigasztal feleségem.

A szállodában angolul beszél a személyzet. Korán reggelizünk, a kulcsot itt nem kell leadni a portán. Csúcsforgalom van, az emberek állnak a buszon. A megállókat áthelyezték az útkereszteződések elé. Az én időmben a lámpák után álltak meg a buszok. Utazunk a tömött, negyvenéves Ikaruszokon.

Fent a hegyen megmozdul a levegő. Rozoga rekamiét vonszol ki az egy-ből két öregember. Állólámpát dobnak rá, kibelezett matracokat.

– Költöznek? – kérdi feleségem.

Szemben, a négy-ből is kihoz egy fehér vándlingot egy asszony. Itt lakott az első – a legelső – barátom. Szeghő Andornak hívták, há-va, tette hozzá rendszerint. Komoly, tízéves fiúcska, szürkeszemű, gesztenyebarna. Valahonnan messziről jöttek, ő meg az apja. Kárpátaljáról? Vagy a Délvidékről? Akkor, tavasszal lett vége itt a Kárpát-medencében a háborúnak.

Nem maradtak sokáig, talán négy hónapig, ha tartott ez a barátság, amire most, negyven év után, visszaemlékezem. Megadta a címét, azt mondta, Kaposszegcsőre mennek. Akkor indultak dél felé az első vonatok. Egyszer még hallottam róla. Visszajött húsz év után. Tanító Baján, ezt mondta az öcsémnek. Aztán öngyilkos lett, írta öcsém. Én pedig megsirattam őt lent a trópuson.

*

A távolságok nagyobbak voltak azokban az időkben. A hajóút a Szigetvilágba például huszonöt napos. És az, hogy felvegye a kagylót – de volt-e egyáltalán telefon? – az embernek eszébe se jutott.

A négy előtt a kerítés még most is a régi. Alighogy Bandi elment, visszajöttek a régi tulajdonosok. Az alezredesék. A férfit internálták, mondta anyám titokzatosan. De a felesége, a *méltó*, sokáig ott ácsorgott a kertkapuban. Hogy honnan szökött meg, senki se tudta. Slafrokban volt, rázta a csengőt. A házban akkor már senki se lakott.

– Mi lett vele? – kérdezi Remedios, a trópusi asszony. Ásít, látszik rajta: nem érti ezeket a fura történeteket.

– Mi lett volna! Elvitték.

A hatból rozsdás gázrezsót húz ki valaki.

– Kovácsék? – kérdezem.

Megáll, végigmér, és azt mondja:

– Hol vannak már kérem azok!

Az egy előtt, a rekamién szivaroznak a cigányok. Két nagydarab asszony. Várják a teherautóval furikázó férfiakat.

– Mit keresnek? – kérdezik, amikor Rémi rájuk mosolyog.

– Hozzám beszélnek? – kérdezi feleségem.

– Maguk, drágám – kíváncsiskodnak – nem magyarok?

Itt, az egyben, magas, ősz hajú házaspár lakott. Polgáriék. Valahonnan messziről érkeztek, nem voltak idevalósiak. Nem is értem, hogyan jegyeztem meg az arcukat. Talán, mert mindig kéz a kézben mentek végig az utcán. Szótlanul, komolyan.

A hatban Péterke élt, egy kisfiú, aki a térdemen játszott lent, a pincében, légitámadások alatt. Róla azt mondják, zenész. Németországba került, esztrád-zenekara van. Az öccse, az István, már nem él. Szakács volt, két lánya vidékre költözött.

És így tovább, egyik a másik után. Az ötben, Faragóék, és szemben, a tíz. A ház, ami miatt most itt vagyok.

– Ez volt az? – kérdezi Rémi.

Nem érti, hogy a garáznak csak ablaka van. A kocsibejárót nyilván befalazták. Autója nem volt itt senkinek az elmúlt negyven év alatt.

A földszinten, a cselédszoba és a házmesterlakás. Fölötte, jobbról balra, a lépcsőház, a váró, apám rendelője. És végül, a szülők hálószobája, baloldalon. Ezek itt, igen, még a régi, barátságos ablakok. De a valaha volt piros palatetőt nem találok. Beépítették a padlást. A tetőteret. Itt fent,

Bató József: Im Artilleriefeuer (Tüzérségi tűzben), 1915. MNG.

ezen a szinten, már minden idegen. Még egy tornyot is felhúzott a tetőre valamelyik tulajdonos.

A gyerekszoba befelé, a kertre nézett. A mosdóból egészen közlelről láttuk a hegyet. Ezeket a sűrűn beépült, valaha kopasz, sziklás csúcsokat.

A kertből pedig, a nagyszülők gyümölcsöséből, majdhogynem semmi se maradt. Lebetonozták a kaszálót, garázsokat építettek. Fém tetős, üvegfalal körülvett sufnikat.

– Bemegyünk? – kérdi feleségem.

A kapu nyitva áll, testes vénasszony húzza ki a kukákat. Őt kérdezem, hogy kik élnek ebben a házban. Azt morogja, hogy ki más lenne! A tulajdonosok!

*

Ha nem találom meg ezt a füzetet, itt be is fejezhetném a történetemet. De hát – mondom – ez a kövér banya lehúzta a kapu elé a kukákat, és az egyikből kiesett egy rojtos fedelű, foltos irat. A névjegyzék, amit anno a lakókról vezetett minden háztulajdonos. Tíz évig megőrzendő! – áll a borítólapon. És 1938, egy évszám. Valaki fél évszázadon át őrizte ezt a mocskos iratot.

– Nem értem! – rázza a fejét asszonyom.

Hogy mit nem ért? Hát ezt az egész kirakodóvásárt. Van valami hasonló az Újvilágban is, a népek időről-időre kihordják a garázsuk elé a holmijukat. Azt, amit eldobni kár, de megtartani se lehet. Árulják egy darabig, azután kidobják, ami megmarad. Így csinálnak helyet. Járhatják tovább a bevásárlóközpontokat.

Igen, de hogy mindenki egyszerre? Egy egész utca ugyanazon a napon?

– Lomtalanítás, lellem! – magyarázzák a cigányasszonyok, akikkel Remedios már összebarátkozott. Kiabálnak: hátha így jobban megérti, amit mondanak.

– Lesöprik, érti? A padlásokat!

Ma reggel, sötétbőrű asszonyommal, én is a guberáló cigányokhoz tartozom. Szóba sem állnak velem a háziak. Ő, Rémi, most van először az Óvilágban. Számára óriási Disney World Európa. Látni akarja a Big Bent és a Vatikánt, az Eiffel-tornyot, és a berlini falat. Velence itt van a közelben, és mi ezt bámuljuk, ezt az én szomorú gyerekkoromat.

Keményfedelű, penészes füzet. „Kórodi Mihály könyv- és papírüzlete” – áll az első oldalon. És persze a cím: Budapest, Mester utca 21., kilencedik kerület. Meg az akkor még hatjegyű telefonszám. A belső borítón kivonat a magyar királyi belügyminiszter rendeletéből. „A ház tulajdonosa minden – állandóan vagy ideiglenesen lakó személyről korára való tekintet nélkül betűsoros nyilvántartókönyvet köteles vezetni.” Az adatokat – a rendelkezés 25. bekezdése alapján – tintával kell beírni. „A megtelt könyvet a háztulajdonos megőrizni köteles.”

A harmadik oldalt teljesen kitöltik az 53. számú élelmiszerjegy központ dátummal ellátott pecsétjei. A háború után a lakók a székesfővárostól kapták a kenyérjegyeket.

„Ez a könyv még nyolc napig érvényes” – a rendőrség körpecséttel ellátott 1948. márciusi bejegyzése szerint. Hát ez a határidő alaposan lejárt. Nem is tudom, kapok-e még kenyérjegyet.

Ezen elnevetgélek egy darabig. Jó, hogy fenn maradtam a hotelszobámban. Odalent, angolul beszél a személyzet. Engem már így is agyalágyultnak tartanak.

*

– Indulunk? – kérdezi feleségem.

Már kirakta az ágyra a kofferokat. Fel kellene menni. Még egyszer, utoljára, ellenőrizni az útvonalaimat. Megállni az utca sarkán, ahová visszakészültem negyven éven át. Nézni a helyet, ahol leéltem a gyerekkoromat.

Taxit hívnak, átkocsizunk a városon. Ez már itt a repülőtér. Jöhet a Big Ben és a Vatikán, a berlini fal és az Eiffel-torony. A *Disney World*, ha már megígértem. Majd csak véget ér ez a nyár. A *round-trip*, amire egész életünkben vártunk. Hogy utána mi lesz? Hogy mi marad? Nem tudom.

A trópuson megcsap a gőz meg a pára. Ez az egész ismerős idegen. Mire keresztülvergődünk a Mocsárkán, az óvilági kalandból csak egy álom emléke marad.

A szobámban a sashegyi ház képe fogad. Körülötte, apám és anyám. Megjöttél? – kérdezik. Egyenesen a szemembe néznek. Szépek, fiatalok. Alattuk, a francia asszony. Csupa régi, sárga fénykép. Egy egész családfa a falon. A francia tanya: a hely, ahol megpróbáltam újrakezdeni. Hát csak így. A magánmúzeumom. Amit csak összeszedtem negyven év alatt.

Remedios is rakodik. Az Eiffel-torony és a Big Ben kívül állnak a konyhaasztalon.

Gátó, a macska felugrik az ölembe, végigfekszik a kéziratokon. Utána kap a ceruzának. Írod – kérdezem – az életrajzodat?

Lapozgatom a nyilvántartást. A lakók betűrendes névsorát. Az egyetlen tárgyat, amivel megajándékoztam magam. Keményfedelű, penészes füzet. Mindenki, aki csak abban a talán sosemvolt régi házban lakott. Cselédek, házmesterek. Gyereklányok, rokonok. Gazdagodik a múzeumom.

Ezzel a szöveggel itt persze bajban vagyok. regénynek indult, azután, menet közben, valahogyan elakadt. Talán, mert nem érdekelt eléggé. És az, hogy már nem érdekel, amire egész életemben vártam, fáj. Félelmetesen. Nehéz dolgozni, ha megbénít a fájdalom.

Jobb is, ha itt leteszem a tollat.